

ГРАД БОР

Градска управа града Бора

Одељење за привреду и друштвене делатности

Канцеларија за заштиту животне средине

Број: 06-251/2023-II-01

Датум: 29.11.2023. год.

Записник са треће седнице Радне групе задужене за стручну помоћ при изради Програма заштите животне средине града Бора за период од 2023.-2032. године на територији града Бора

Дана 29.11.2023. од 12:00 часова, одржана је трећа седница Радне групе за израду Програма заштите животне средине града Бора.

Председник Радне групе је отворила седницу Радне групе за доношење Програма заштите животне средине града Бора.

Седници су присуствовали:

Љиљана Марковић Луковић – представник Градске управе Бор – председник Радне групе
Зорица Исоски – представник израђивача Програма;
Слободан Спасић – представник израђивача Програма,
Јован Марковић – представник ЈКП „3. октобар“ Бор;
Топлица Марјановић – представник Друштва младих истраживача
Ана Радојевић – представник Техничког факултета у Бору
Марина Пешић – представник ЈКП „Водовод“ Бор
Ивана Јенић Комљеновић – представник компаније - Serbia Zijin Copper doo Bor
Мирјана Марић – представник компаније - Serbia Zijin Copper doo Bor
Јелена Митић – представник Дома здравља у Бору
Драган Јеленковић – представник Одељења за урбанизам, грађевинске, комуналне, имовинско-правне и стамбене послове Градске управе Бор
Иван Љубичић – представник ЈКП „Топлана“ Бор;

Након установљавања кворума, усвајања дневног реда, и једногласног усвајања записника са друге седнице, председник Радне групе је образложила да ће се на овој седници представити и разматрати нацрт акционог плана Програма заштите животне средине за град Бор, при чему је замолила присутне да активно учествују у анализи плана. Напоменула је да се у 2023. години, као прва активност пројектује буџет за реализацију Програма у 2024. години.

Дала је реч израђивачу програма, која је Радну групу питала за предлог за изглед насловне стране документа. Обзиром да није било предлога остало је на израђивачу Програма да достави предлог.

Након уводних речи о акционом плану, дала је предлог да се до среде 6. децембра доставе коментари на нацрт програма да би се до 15. децембра предао нацрт ради спровођења даље процедуре до доношења документа. Навела је да по предлогу представника ДМИ, акциони план радимо за краћи период од наредних 3 година, са перспекцијом до 2032. године и приступила представљању акционог плана по поглављима.

Председник радне групе је на коментаре представница компаније које сматрају да у Програму носиоц активности треба да буде град, напоменула да се Програм заштите животне средине односи на свеукупне проблеме који се односе на животну средину града, и да мора да садржи и мере које нису у искључивој надлежности града. С обзиром да сви трпе последице загађења, немогуће је одвојити стање животне средине по надлежности, али се морају евидентирати стање, проблеми, одређене мере и активности и других носиоца, јер се решавање ових проблема тиче свих нас у Бору.

Представнице компаније Serbia Zijin Copper doo Bor су коментарисале да сматрају да је њихова компанија представљена као кључни загађивач и да није сагледан кумулативни утицај са другим загађивачима који нису наведени. Сматрају да треба бар израдити списак загађивача да се евидентирају и они у документу, да би се сагледала комплетна слика на територији града и да треба издвојити рударски и индустријски отпад у поглављу о отпаду.

Представница израђивача је напоменула да су разматрани и други загађивачи, да је разматрана и Топлана и дат предлог мера које се односе и на њихову надлежност. Затим активности везане за градску депонију, градске саобраћајнице, смањење честица са индустријских површина и из рударских активности где није само Serbia Zijin Copper doo Bor размотрен. Де факто је највећи утицај Serbia Zijin Copper doo Bor, па је стављен први и да се очекују подаци и од Serbia Zijin Mining doo Bor.

Представник Друштва младих истраживача је исказао да је у октобру Републичка Агенција за заштиту објавила Извештај о квалитету ваздуха за 2022. годину, и да треба обрадити поглавље о ваздуху и усагласити процену квалитета ваздуха са овим извештајем, по коме је Бор сврстан по квалитету ваздуха у 3. категорију, односно - прекомерно је загађен. А да су у Националном програму за заштиту ваздуха објекти Топионице Бор једини објекти локалне заједнице који су таксативно наведени и налазе се у том програму. Такође, потребно је користити резултате локалног мониторинга, из којих се види да се више десетина пута повећава количина концентрација Cd у животној средини, да је Serbia Zijin Copper doo Bor огроман загађивач и ваздуха и воде и ствара огромне количине отпада. Постоје јавна документа које обрађивач треба да користи без доставе докумената од других.

Представнице компаније сматрају да локална заједница, посебно НВО нема разумевања за допринос који њихова компанија даје, између осталог и око емисије са градске депоније. Сугерисале су на проблем да нпр. уколико дође до затварања привредних субјеката, обавеза је да предвиде програм затварања, којим се дефинише шта је обавеза неке доо фирме при томе, уз

питање да ли локална самоуправа предузима мере да се локација очисти и збрине оно што је остало.

Представник израђивача је напоменула да је донета Уредба која дефинише збрињавање свега, да се достављају банкарске гаранције и полисе осигурања свих оператера који управљају отпадом да се може збринуту отпад који остане након затварања постројења.

Представник ДМИ је предложио да се у делу Здравље дефинише активност: Израда студије о процени утицаја на здравље грађана Бора и преформулишу активности које су прописане у поглављу.

Представница Дома здравља се сагласила да сматра да је оправдана израда овакве Студије, уз упоредну анализу са другим срединама. И да је Дом здравља дао преглед превентивних мера, које је у начелу и представила, а да сматра да Општа болница може дати предлог мера из својих надлежности, на захтев радне групе.

Представнице компаније су представиле проблем Старог флотацијског јаловишта испод комуналног предузећа које више није активно, у власништву је РС а институт има право коришћења. При ветру се осећа утицај прашине са тог јаловишта. Serbia Zijin Copper doo Bor је покушала да предузме мере али компанија која изводи истражне радове не омогућава да се нешто предузме. Предлаже да се град укључи, да се заузме код државе да се овај проблем реши.

Израђивач програма је предложила да се унесе Активност: Рекултивација поменутог јаловишта, носиоц: РС, заинтересовани да финансирају Serbia Zijin Copper doo Bor.

Представник ДМИ је предложио општу дефиницију: Смањење емисија прашине са депонија рударског отпада и флотацијских јаловишта који се односи на сва јаловишта, али представнице компаније инсистирају да се посебно третира Старо флотацијско јаловиште као специфична ситуација јер није у власништву компаније, није активно, већ је суво.

Представник комуналног предузећа је напоменуо да је то заоставштина од РТБа и да се налази испод комуналног предузећа, које такође осећа утицај истог.

По питању проблема водоснабдевања, било је речи о замени азбестно-бетонских цеву

Представница ЈКП „Водовод“ Бор је напоменула да је то око 55км на 450км укупне водоводне мреже. Пројектна документација је рађена од стране Института и ту се стало. И да носиоци активности треба да буду Град Бор и ЈКП Водовод,

Представник урбанизма је предочио своје надлежности и дао информацију да се ради План детаљне регулације за ново насеље испод насеља Бора 2 где се предвиђа и нова водоводна и канализациона инфраструктура, при чему је представница Водовода напоменула да се у зависности од величине насеља ради примарно, секундарно или терцијално постројење за пречишћавање вода. Она је изјавила да на водоснабдевање нису прикључена села Танда, Горњане и Лука, Шарбановац је прикључен скроз, 90% Метовница је прикључена (није још сасвим

преузет од Гамзиградске бање) и само један део Бучја. Рекла је да су дефинисане санитарне зоне заштите, који су оверене, имају решења Министарства здравља и елаборате за сва 3 изворишта и Мрљиш. Поменула је да треба побољшати одржавање водоводне мреже, губици нису повећани...око 55%, али је потребан већи број запослених да би се постигли резултати. Такође, постоје велике осцилације у количинама воде, када има падавина, има воде, кад су велике падавине долази до замућења јер су крашка изворишта. Замућење потиче од отапања снега. Екстерна контрола се спроводи, локално се од стране Водовода се мери мутноћа. Дезинфекција се врши. Екстерни мониторинг је законом прописан а локални мониторинг је нешто што мора да се ради, контрола се врши путем хемијске лабораторије у Водоводу и мери се мутноћа на изворишту, сматра да нема потребе за појачаним мониторингом.

Представник израђивача је напоменула да Информациони систем може да се побољшати на сајту Водовода, потребна је савремена опрема и редовно ажурирање и на сајту града. Град Бор врши контрола квалитета пијаће воде са јавних чесама и на сајту износи и податке мониторинга површинских вода

Представник урбанизма је рекао да ЈКП З. Октобар може изводити интервенције на реци као што је чишћење, као и одводних канала, а под условима ЈП „Србијаводе“ се ради пројектна документација и дају дозволе. Да у случају поплава, Штаб за ванредне ситуације доноси мере и по тим препорукама се реализују активности. ЈВП имају радне јединице које прате водотокове. Централизован је начин управљања.

Представница Водовода назначавача да Мониторинг површинских вода ради Република по закону, а представник израђивача објашњава да и локална самоуправа може употпунити мониторинг, да се изради катастар загађивача отпадних вода и онда се може радити анализа на испустима.

Представник ДМИ је поменуо да Локална самоуправа треба да донесе локалну одлуку шта може да се упусти у канализацију и ажурира Одлуку која је стара у складу са Уредбом. У процени је дат приказ где су Борска и Кривељска река приказане. То није мрежа. Нису обухваћене Брестовачка река, Злотска река...нема информације да је направљен тунел да Борска треба да се преведе у Кривељску реку. Треба допунити и у складу са тим урадити план.

Катастар загађивача треба локална самоуправа да уради као једна активност. И након тога се достављају резултати и постављају на сајт.

ЗорицаПредставник израђивача каже да се такође може вршити појачан мониторинг подземних вода и да се резултати поставе на сајт, и да се редовно извештавати јавност о резултатима подземних вода које потичу од привреде. Извештај за локални регистар извора загађивача би требало поставити на сајт.

Представница Водовода је представила проблем који се тиче канализационог система. Већи део града је покривен али се град ширио а пречници су остали исти од раније, није се пратио развој града. Потребне су цеви већих димензија. Бор има и сепаратни и комбиновани систем. То значи да долази до загушења. У неким деловима града и нема атмосферске канализације.

Представник урбанизма је изнео проблем да се није одржавала атмосферска канализација од кад се изградила. Има корења дрвећа које доводи до додатног загушења, па ризле. Нема ригола уз саобраћајнице које треба да каналишу атмосферске воде. После јаких бујичних киша, долази до великих вода. Напомиње да у насељу Бор 2 - мора да се уради нови канализациони систем, постројење за пречишћавање отпадних вода, а представница Водовода наводи да се за мању количину отпадне воде се ради само примарно пречишћавање, а за већи број секундарно, а за велика насеља терцијално. Важно је само одржавати мрежу и мора свуда да постоји сепаратни систем.

У области управљање отпадом, председник Радне групе је предочила да се углавном ради о мерама које су већ предвиђене кроз Локални план управљања отпадом

Представник ДМИ напомиње да је неопходно предвидети и решавање историјског загађења (заостали рударски отпад) као једно од основних питања и да је то наведено као општи циљ.

Представница компаније је напоменула да је већи део загађења који се тиче њихове компаније припада историјском загађењу и да је утицај и даље присутан. Знају се одговорности компаније, државе и да Serbia Zijin Corper doo Bor својом вољом спроводи нешто што је била обавеза државе. То су велике инвестиције. Све те активности биће примењене кроз пројекте заштите реке, санацију корита, али да су оспорени у свом раду јер се оправданост инвестиција не посматра на дужи рок.

По питању поглавља о земљишту, израђивач је напоменула прву активност која се односи на ограничење пренамене земљишта, док представник урбанизма има мишљења да не треба ограничавати, и да треба оставити могућност пренамене, јер све што се граничи са рудником не може да остане пољопривредно земљиште, а то је већи део граница Бора.

Председник Радне групе је навела Злот, Горњане, Шарбановац, Луку и Танду, као подручја на којима има смисла увести такво ограничење.

Представница Дома здравља је напоменула да Дом здравља Бор нема лабораторију за испитивање квалитета животних намирница и преиспитује оправданост органске производње на овом простору.

Израђивач програма је објаснила да се треба успоставити контрола контаминираним, девастираним локалитетима. При чему локације, на којима је надлежност ЈЛС, финансира ЈЛС .

Представник израђивача је напоменуо да постоје биљке које се могу садити и на таквим локацијима у циљу рекултивације, док представница компаније наводи незадовољство јер Министарство не прихвата садњу неких инвазивних биљака (зубача) при чему се у другим земљама то примењује. Није показано разумевање да се одраде огледна поља, док је компанија вољна за сваку врсту сарадње по том питању.

По питању поглавља Бука, представник урбанизма напомиње да је урбанистички план развојни документ који не гледа фактичко него планирано стање, дефинишу се намене привредних

активности и слично. Највећи утицај буке је из угоститељства, који имају у својим објектима у стамбеном насељу повећани ниво буке због музике, затим отворене баште. Постоји и градска Одлука о нивоима буке. Напомиње да се може при изради ПДР за коридоре, за саобраћајнице, нпр. Код Урбанистичког плана града, урадити баријера, прорачун каква фреквенца саобраћаја, планови за заобилазнице. Његов предлог за активност је: Уграђивање буке у урбанистичком плану за потребе изградње саобраћајне инфраструктуре.

Поглавље - **Здравље**: Представница компаније је напоменула да постоји законска обавеза да око одређених објеката постоји део зелених површина, и прописане су мере рекултивације по закону о рударству. да је у граду присутна узорпација зелене површине као нпр. код Дома културе, постојало је урбанистичко уређење, треба погледати и међупросторе између зграда. Представница Дома здравља предлаже да део који је наведен као активност за ваздух, озелењавање простора може да се формулише и пребаци у поглавље о здрављу.

Представник урбанизма напомиње да је се ради о урбаном мобилијару, да смо у урбаној стагнацији, слабом развоју, нема градње 30 година. Ништа није фиксно и онај који пројектује, може да надомести зелене и парковске површине на другом месту. Град се шири југо западно ка Брестовачкој бањи.

Представник ДМИ по питању области здравља предочава да су мере заштите пре свега деце су дефинисане и у КАПу који истиче, треба преузети те мере и унети у програм. Болница такође треба да се измести, на шта је представник урбанизма потврдио реализацију: одређена је локација нове Болнице, ради се експропријација. Болница је тренутно на неадекватној локацији, шири се рудник, доћи ће и до тог простора у будућем периоду и то је позитивна активност. Истакао је и важност едукације и новчаних казни са појединце и субјекте који загађују животну средину, док је председник Радне групе истакла проблем и недовољног броја стручних кадрова.

Представница компаније је напоменула и да се поред измештања болнице, баци акценат и на спровођење превентивних мера као у другим градовима.

Што се тиче поглавља о природним вредностима, председник радне групе је напоменула недостатак посебне службе која би се бавила заштитом природе, а представник ДМИ констатовао да се треба имати у виду да ће део територије Бора ускоро постати део националног парка.

По питању Енергетске ефикасности и климатских промена, као и обновљиви извори енергије, констатовано је да је Програм енергетске ефикасности истекао, као и план ЕЕ који се ради за сваку годину, да је недостатак градског менаџера сада решен, да би требала да постоји посебна организациона јединица, или формирати посебни одбор за енергетику, са пар именованих лица, у форми неког тела.

Представник ДМИ је предложио да треба унети активност: Израда интегрисаног Енергетског и климатског плана која би се односила на смањење емисије гасова са ефектом стаклене баште, независно од активности у поглављу о климатским променама где треба да стоји израда Програма прилагођавања климатским променама. Да је потписан је споразум државе са Serbia Zijin Mining

doо Bor, где је део средстава намењен за пројекте ЕЕ и климатске промене и да се финансира постројење за обновљиве изворе енергије, што је велика ствар и за локалну заједницу.

Представник урбанизма је нагласио да треба предвидети коришћење енергије ветра, соларне енергије и не форсирати у овом крају развој пољопривреде, што није реално поред развоја рударства.

Представник Топлане је напоменуо да поседујемо стари топловодни систем и да не постоји израђен план замене вреловодне мреже, да долази до пуцања вреловодних цеви и да се стално врши замена истих, те постоји потреба за санацијом.

Било је речи и о финансијским подстицајима за домаћинства, уградњи памених бројила, што може утицати на повећање цене услуга.

Израђивач је о поглављу Обновљиви извори енергије напоменула да је ПДР за ветроелектране на Црном Врху израђен, а урбаниста је додао се тај план односи на 3 општине и да је свака од њих одрадила свој план а да је у изради ПДР за ветроелектрану „Снага Истока“ и односи се на територију Бора (Стол, Дели Јован, Велики и Мали Крш), као и да се треба израдити ПДР за соларну електрану код Брестовца према државном путу првог Б реда. Он сматра да је финансијски подстицај оправдан за коришћење соларне енергије за грејање. Као предлог активности, након израде овог плана, треба израдити ПДР за искоришћење соларне енергије.

Што се тиче поглавља Едукација, израђивач је навела да је у сваком поглављу заступљена при чему је урбаниста приметио да треба додати и капацитете као што су Канцеларија за младе, Омладински центар.

Представница Техничког факултета је напоменула да је ту и наш факултет у Бору, да се нада подршци и при организовању Еколошке истине, која се за сад финансира из котизације учесника, а значајна је за наш град.

Седница је завршена у 15 часова.

Председник:
Љиљана Марковић Луковић